

Het maken van het boek Vernuftelingen en kooplieden in een bijzonder landschap.

Op 24 maart 2015 verstuurde ik deze email aan Maria Buren van Uitgerij Noord Holland:

Maria,

Na enige aandrang van o.a. onze dochter Vibeke heb ik besloten alles wat ik in de loop van de jaren over de geschiedenis van de Zaanse industrie heb gevonden in een boek bijeen te brengen. Het plan ontstond na mijn lezing bij Histehnica in Delft begin oktober. Er was heel veel belangstelling en discussie na deze lezing van twee uur! En ik ben gevraagd om deze lezing op 10 april in de Beemster te houden voor het gilde van de vrijwillige molenaars in Noord-Holland. Vibeke had al vaker gezegd dat ik al mijn kennis maar eens moest opschrijven. Dus ik ben in het najaar begonnen. Het project is veel groter geworden dan ik mij had voorgesteld. Ik heb bijvoorbeeld veelvuldig gebruik gemaakt van informatie uit artikelen van mijn mederedacteuren in "met Stoom". Ik kwam een aantal "gaten" in de geschiedenis van de Zaanse industrie tegen. Bijvoorbeeld het Zaanse bedrijfsleven in de tweede wereldoorlog. Die heb hiaten ik zou goed mogelijk proberen op te vullen. Ik moet nog een of twee keer naar het archief om wat losse eindjes af te hechten.

Tijdens de vergadering in Velsen over het Festival Industriecultuur in februari besprak ik het project met Hildebrand de Boer die enthousiast was. We dachten aan een presentatie op het beoogde internationale symposium over het jaar van het industrieel erfgoed in oktober op het Hembrug terrein. Ik heb nu over de 250 pagina's A4 geschreven. In het gesprek met Hildebrand was de gedachte het in dit jaar van het industrieel erfgoed uit te geven. Ik denk dat het gezien het feit dat in het najaar het boek van Ron Couwenhoven uitkomt, de publicatie van **Vernuftelingen en kooplieden in een productief landschap** naar het voorjaar 2016 te verzetten.

Ik heb de steun van de vereniging Zaans Erfgoed gekregen. Het ging mij in de eerste plaats om de officiële steun van Zaans Erfgoed. Die is van belang voor het aanvragen van sponsoring, maar ook voor het gebruik van afbeeldingen uit het Zaans Archief en het Zaans Museum. Daar zullen toch de meeste afbeeldingen vandaan moeten komen. De vereniging zal zelf ook een sponsorbijdrage geven.

Volgende week gaat alles wat ik toe nu heb geschreven naar Vibeke en naar Stefan voor een eerste commentaar. Dochter Vibeke is historicus, oud-medewerker van het Zaans Museum (tentoonstelling De rode Zaan) en oud redacteur bij uitgeverij Verloren. Schoonzoon Stefan is gepromoveerd socioloog en hij begeleidt sociologiestudenten van de UvA bij het maken van scripties.

Piet Oudega suggereerde een aparte beeldredacteur te benoemen. Dat is in ieder geval iets wat ik met je wil bespreken.

Als ik alles naar Vibeke en Stefan heb verstuurd zal ik nog een synopsis van een A 4 maken. Mogelijk kunnen wij daarna een afspraak maken.

Met vriendelijke groet,

Jur Kingma

De afspraak werd gemaakt op 23 april 2015. En daarna kon het echte werk beginnen. En de planning was – achteraf gezien – wel heel erg optimistisch.

Het schrijven van een boek is een ding, het maken van een boek is iets heel anders. Na versie 12 ben ik opgehouden met het nummeren van de versies. De versies kregen alleen nog een datumaanduiding. Het was een voortdurende worsteling om te zorgen binnen de afgesproken hoerveelheid woorden te blijven. Schrappen, schrappen en nog eens schrappen. De keuze van het beeldmateriaal was overweldigend. Ik had in de slotfase intensief contact met Rolf Kliffen, die voortdurend creatieve oplossingen bedacht. Om ruimte winnen zijn de 800 ruim eindnoten geschrapt, net als de literatuuropgave, het register en het dankwoord. Een paar verklarende voetnoten zijn gebleven.

Het boek Nobel Streven - <http://nobelstreven.nl/> - waarmee Prof. Frits van Oostrum de Libris geschiedenisprijs 2018 won, was de inspiratie om de literatuuropgave en het register online te zetten.

Jur Kingma

De bonte mengelmoe van wonen, werken en recreëren in het middeleeuwse ontginnings-landschap maakt de Zaanstreek een uniek gebied. In dit bijzondere landschap lopen heden en verleden door elkaar. Er is geen streek in de wereld waar je op een paar vierkante kilometer ruim vier eeuwen industriegeschiedenis kunt aanschouwen.

De oorsprong van dit boek gaat terug tot 1981, toen de Vereniging tot Behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek Zaanstreek (MBTZ) werd opgericht. Die is later opgegaan in de Vereniging Zaanse Erfgoed. Oorspronkelijk stond het ontdekken van het verhaal achter het Zaanse industriële erfgoed centraal. De kennis die daarbij is opgedaan over het Zaanse industriële verleden, wordt in deze uitgave ontsloten. Bij het maken van dit boek verschoof de aandacht naar de vraag hoe een gebied met als enige natuurlijke hulpbronnen wind en water, het eerste plattelandindustriegebied in Europa kon worden. De volgende vraag was welke factoren het mogelijk maakten dat de Zaanse industrie zich in al die eeuwen steeds wist aan te passen aan nieuwe omstandigheden. Studies naar de industriële ontwikkeling van landstroken in het Verenigd Koninkrijk hielpen bij het vinden van verklaringen. Door over de grens te kijken, wordt duidelijk waarom de Zaanstreek nog steeds een belangrijke industriestreek is. Die factoren waren en zijn nog steeds: De vernuftelingen (molenmakers, uitvinders, ingenieurs, technici), de koopman, die zich tot fabrikant en ondernemer ontwikkelde, en het landschap als basis voor een infrastructuur die steeds kon worden aangepast. Deze drie factoren komen steeds terug in het boek. Naast de florissante bedrijven is industrieel erfgoed zelf een belangrijke economische factor geworden. Industrie en industrieel erfgoed hebben bijgedragen aan een nieuw bloei van de Zaanstreek. Jur Kingma is al sinds zijn jeugd gefascineerd door de industriegeschiedenis van de Zaanstreek. In dit boek brengt hij al zijn kennis samen in een indrukwekkend overzicht in woord en beeld.

VERNUFTELINGEN en KOOPLIEDEN
in een BIJZONDER LANDSCHAP | 450 JAAR ZAAANSE INDUSTRIE

